

B 338/tillväxt

Käsittelijä Kasvu ja kehitys Pohjolassa -valiokunta

Kasvu ja kehitys Pohjolassa -valiokunnan mietintö, joka koskee
**ministerineuvoston ehdotusta
pohjoismaiseksi energiapoliittiseksi yhteistyöohjelmaksi 2022–2024**

Ehdotus

Kasvu ja kehitys Pohjolassa -valiokunta ehdottaa, että

Pohjoismaiden neuvosto suositaa Pohjoismaiden ministerineuvostolle,

että se panee täytäntöön ministerineuvoston ehdotuksen pohjoismaiseksi energiapoliittiseksi yhteistyöohjelmaksi 2022–2024 ja ottaa konkreettisten toimien suunnittelussa ja toteutuksessa huomioon Pohjoismaiden neuvoston tässä mietinnössä esittämät näkemykset.

Taustaa

Pohjoismaiden ministerineuvoston energiapoliittinen työ perustuu nelivuotiseen yhteistyöohjelmaan. Nykyinen ohjelma on voimassa vuosina 2018–2021. Se esiteltiin Kasvu ja kehitys Pohjolassa -valiokunnalle syksyllä 2017, ja Pohjoismaiden neuvosto käsitteli sitä loppuvuodesta 2017.

Pohjoismaiden ministerineuvosto on lähettänyt Pohjoismaiden neuvostolle ehdotuksen pohjoismaiseksi energiapoliittiseksi yhteistyöohjelmaksi 2022–2024. Yhteistyöohjelman johdannossa todetaan, että ohjelma on sopusoinnussa pohjoismaisen Visio 2030:n sekä hiilineutraaliutta koskevan pääministerien julkilausuman kanssa. Tulevalla ohjelmakaudella keskitytään toimiin, jotka tukevat energia-alan vihreää siirtymää ja siirtymistä talouteen, jonka perustana on kestävä ja ilmastoneutraali energia. Yhteistyön keskiössä ovat ministerineuvoston Visio 2030:n toimintasuunnitelmaan ehdotetut seitsemän toimenpidealuetta. Ohjelman ytimenä on siirtyminen uusiutuvaan energiaan. Toimenpidealueet ovat

1. energiasektorin vihreä siirtymä
2. vihreä siirtymä aiempaa vahvemman tutkimusyhteistyön avulla
3. sähkömarkkinayhteistyö (yhteispohjoismaiset sähkömarkkinat)
4. energiatehokkuus, teknologia ja käyttäytyminen
5. yhteistyö energia-alan EU-/Eta-asioissa
6. sosiaalinen hyväksyntä voimaloille ja vihreälle siirtymälle
7. liikennesektorin vihreä siirtymä (sektorienvälinen hanke).

Edellä mainittujen toimenpidealueiden lisäksi ohjelmaan sisältyy Pohjoismaisen energiantutkimuksen (NEF) strateginen toimeksianto. Oslossa sijaitsevan tutkimuslaitoksen päätehtävänä on toisaalta koota Pohjoismaiden tutkimusrahoittajat ja -rahasotot yhteispohjoismaisiin energiantutkimushankkeisiin, toisaalta tuoda pohjoismaiseen energiantutkimusyhteistyöhön laajempi eurooppalainen näkökulma.

Yhteistyöohjelman perustavoitteena on Pohjoismaiden sähköntuotannon muuttaminen hiilidioksidittomaksi vuoteen 2030 mennessä, mikä on realistinen tavoite. Pitemmän aikavälin tavoitteena on ilmastoneutraalius. Suurena haasteena on tällöin uusiutuvan energian käytön lisääminen liikennesektorilla ja kustannustehokkaiden hiilen talteenotto- ja varastointiteknikoiden (CCUS) kehittäminen.

Yhteistyöohjelma mainitsee Pohjoismaiden vahvuudeksi sen, että alueellamme on runsaasti erilaisia uusiutuvan energian lähteitä. Siksi yhteistyö on kannattavampaa kuin yksittäisten maiden erilliset toimet. Yhteistyöhön on syytä turvautua etenkin kustannustehokkuussyistä.

Yhteistyöohjelman mukaan energiapolitiikan on oltava ennakoitavaa ja johdonmukaista ja sen tulee perustua tietoon ja kustannustehokkaisiin ratkaisuihin.

Yhteistyöohjelmassa korostetaan Euroopan vihreän kehityksen ohjelman sekä EU:n kunnianhimoiseen 55-valmiuspakettiin liittyvien mittavien ehdotusten tärkeyttä. Tavoitteena on saada Pohjoismaat puhumaan yhteen ääneen EU:n toimielimissä, muun muassa siirtoverkonhaltijoiden eurooppalaisessa verkostossa (ENTSO-E) ja energia-alan sääntelyviranomaisten yhteistyövirastossa (ACER).

Jäsenehdotuksen tähänastinen käsittely valiokunnassa

Energiapoliittisen yhteistyöohjelman alustava versio esiteltiin Kasvu ja kehitys Pohjoissa -valiokunnalle huhtikuun kokouksessa. Valiokunnan jäsenet suhtautuivat ehdotukseen myönteisesti mutta ottivat esille useita haasteita, joita ohjelmassa olisi hyvä käsitellä. Niistä mainittakoon seuraavat:

- Sähköverkkoa on syytä laajentaa suunniteltua nopeammin.
- Edistetään älykästä energiankäyttöä, mikä voi vähentää tarvetta investoida energiantuotantoon ja -siirtoon.
- Yhdenmukaistetaan sääntöjä ja torjutaan kehityksen kulkeminen kohti maittain eriytyneitä sähkömarkkinoita.
- Selvitetään, miten tuulivoimaloita ja muita voimaloita pitäisi perustella niiden vastustajille.
- Kiinnitetään huomiota merten aluesuunnittelun/sääntelyn parantamiseen. Etenkin kelluvia tuulivoimaloita suunniteltaessa on otettava huomioon muun muassa luonnon monimuotoisuuden suojele sekä muut samoja merialueita hyödyntävät taloudelliset toimijat.

- Hyödynnetään mahdollisuuksia toteuttaa laajamittaisia vedyntuotanto- ja Power-to-X-yhteistyöhankkeita Itämerellä ja Pohjanmerellä.
- Merituulivoimaloihin liittyvä infrastruktuuri, mukaan lukien julkisen ja yksityisen sektorin kumppanuusmallit (PPP).
- Huolehditaan vihreässä siirtymässä tarvittavan osaamisen säilymisestä (esim. insinöörit).
- Keskustellaan taloudellisesti oikeudenmukaisesta vihreästä siirtymästä.
- Käsitellään pienenergiantuottajien roolia ja merkitystä.
- Selvitetään, miten energiantuotannossa voidaan järkevällä tavalla ottaa huomioon alkuperäisväestön oikeudet.

Ehdotuksen päivitetty versio esiteltiin valiokunnan kesäkokouksessa, jolloin jäsenet ottivat uudestaan esille joitakin edellä mainittuja näkökohtia.

Valiokunnan näkemykset

Kasvu ja kehitys Pohjolassa -valiokunta on kaiken kaikkiaan tyytyväinen ministerineuvoston ehdotukseen pohjoismaiseksi energiapoliittiseksi yhteistyöohjelmaksi 2022–2024. Lisäksi se on tyytyväinen valmisteluvaiheessa käytyyn vuoropuheluun ja tiedonvaihtoon.

Monet valiokunnan esittämistä näkemyksistä sisältyvät lopulliseen ministerineuvoston ehdotukseen.

Valiokunnan mielestä on tärkeää ylläpitää, vahvistaa ja kehittää Pohjoismaisen energiantutkimuksen (NEF) asemaa pohjoismaisen energiayhteistyön käyttökelpoisena työvälineenä. NEF:n tutkimustoiminta tuottaa kerrannaisvaikutuksia ja vahvistaa Pohjoismaiden asemaa eurooppalaisella energiantutkimuskentällä.

Valiokunta on tyytyväinen siihen, että ohjelmassa mainitaan liikennesektorin vihreä siirtymä, mutta muistuttaa, että Pohjoismaiden neuvosto on suosittanut liikennepolitiikan ministerineuvoston perustamista alan pohjoismaisen yhteistyön vahvistamiseksi.

Valiokunnan mielestä on ilahduttavaa, että Pohjoismaat pyrkivät puhumaan "yhteen ääneen" kehitettäessä EU:n energiapolitiikkaa. Valiokunnan mukaan se onnistuu vain, jos ministerineuvoston sihteeristö koordinoi Pohjoismaiden EU-politiikkaa nykyistä pontevammin.

Valiokunnan mielestä on tärkeää, että Pohjoismaat vahvistavat toimivaa keskinäistä sähkömarkkinayhteistyötään ja pyrkivät kaikin tavoin estämään sen, että yksittäiset maat ryhtyvät lyhytaikaisten voittojen toivossa eriyttämään omia sähkömarkkinoitaan. Valiokunta haluaa palauttaa mieleen alkuperäisen tavoitteen, yhteispohjoismaiset sähkön loppukäyttäjämarkkinat.

Itämerelle ja Pohjanmerelle rakennetaan ja suunnitellaan uusia tuulivoimaloita. Pohjoismaiden on tällöin tärkeää tehdä merten aluesuunnitteluun liittyvää yhteistyötä, niin että vältetään eri toimijoiden välisiltä ristiriidoilta.

Kööpenhaminassa 2. marraskuuta 2021

Anders Eriksson (ÅF)

Anna Vikström (S)

Arman Teimouri (L)

Freddy André Øvstegård (SV)

Jaspar Langgaard (sb)

Johan Andersson (S)

Karianne B. Bråthen (A)

Liv Kari Eskeland (H)

Lorena Delgado Varas (V)

Lulu Ranne (ps.)

Mette Hjerminde Dencker (DF)

Orla Hav (S)

Per Olav Tyldum (Sp)

Pål Jonson (M)

Stein Erik Lauvås (A)

Ville Kaunisto (kok.)